Lähettäjä: Sahavirta Ritva (SY) <ritva.sahavirta@oikeus.fi>
Lähetetty: keskiviikko 11. marraskuuta 2020 17.17
Vastaanottaja: Lakivaliokunta <Lakivaliokunta@eduskunta.fi>
Aihe: VS: HE 183/2020 vp (rahanpesu)

Mielestäni vastattavakseni jäi kaksi kysymystä.

Ensimmäinen koski sitä, miten voidaan säännellä sellaista tilannetta, jossa tuloton ja varaton henkilö jää kiinni hallussaan runsaasti käteistä rahaa. Tällaista tilannetta koskien Itä-Suomen hovioikeus on 3.4.2019 antanut tuomion (19/114681), jossa varaton henkilö jäi kiinni repussaan yli 82.000 euroa käteistä rahaa poistuessaan järjestäytyneenä rikollisryhmänä pidetyn ryhmän tiloista. Tuomioistuimen ratkaisu perustui voimassa olevaan lakiin ja syyksi lukeminen syyttäjän esittämään näyttöön siitä, ettei vastaajalla ollut varallisuutta tai tuloja, josta varat olisivat voineet olla peräisin ja esirikoksen osalta näyttöön siitä, että varat on riittävällä todennäköisyydellä saatu järjestäytyneen rikollisryhmän toiminnasta. Kyse on tässä asiassa ollut esitetystä näytöstä ja näyttökynnyksen ylittymisestä. Tilanne ei näytön osalta muuttuisi vaikka direktiivin edellyttämä hankkimista, hallussa pitämistä ja käyttöä koskeva tunnusmerkistö säädettäisiinkin rangaistavaksi.

Asianomistaja - Toinen kysymys koski asianomistajan asemaa rahanpesurikoksessa. Rahanpesun suojeluobjekti on rahoitusjärjestelmän puhtaus. Siinä ei suomalaisen ajattelunkaan mukaan voi olla asianomistajaa, kuten ei esimerkiksi arvopaperimarkkinarikoksissakaan. Lainsäädännöllinen ratkaisu perustuu Suomen kansainvälisiin velvoitteisiin. Kansainvälisten velvoitteiden perusteella on säädetty RL 32:12 menettämisseuraamusta koskeva säännös, jonka mukaan rahanpesun kohteena ollut omaisuus on tuomittava valtiolle menetetyksi. Säännöksen perusteella rahanpesun kohteena ollut omaisuus on aina konfiskoitava esineellisesti.

RL 32:12.3 on otettu säännökset, jotka mahdollistavat esirikoksen asianomistajan oikeuksien turvaamisen. 3 momentissa mahdollistetaan rahanpesun kohteen käyttäminen esirikoksella loukatun asianomistajan vahingonkorvausvaatimuksen suorittamiseen, jos omaisuus on laadultaan tähän sopivaa. Hallituksen esityksessä laadultaan sopivana omaisuutena pidettiin rahaa. Korkein oikeus on ennakkopäätöksessään KKO 2015:54 katsonut, ettei paritalon puolikas ollut sopivaa omaisuutta luovutettavaksi asianomistajalle. Esirikoksen asianomistajan mahdollisuudet saada rahanpesun kohteesta suorituksen vahingonkorvausvaatimukselleen on näin ollen sidottu siihen, millaista omaisuutta rahanpesun kohteena on ollut. Lisäksi on huomattava, että asianomistaja ei voi saada suoritusta muusta kuin sellaisesta omaisuudesta, joka on rahanpesijältä saatu, käytännössä takavarikoitu, koska RL 32:12.1 koskee vain esinekonfiskaatiota. Esinekonfiskaatio voidaan myös täytäntöön panna vain sen kohteena olevasta esineestä, ei yleistäytäntöönpanona rahanpesijän muusta omaisuudesta.

Lisäksi esirikoksen asianomistajalla on mahdollisuus saada suoritus vahingonkorvaukselleen RL 10:11.2 mukaan ennen konfiskaatiotuomion täytäntöönpanoa konfiskoitavasta omaisuudesta tai täytäntöön panon jälkeen kirjallisella hakemuksella Oikeusrekisterikeskukselta.

Esirikoksen asianomistajan oikeuksista on näin ollen rahanpesun yhteydessä huolehdittu lainsäädännössämme.

Käytännössä asianomistajan vaatimusten käsittely on yksinkertaisinta, jos esirikos ja rahanpesusyytteet voidaan käsitellä samassa yhteydessä.

Toivottavasti tämä vastaa esitettyihin kysymyksiin.

Terveisin,

Ritva Sahavirta